

MHB 20.

red.

1872

EMLÉK-LAP

1897

MARKOVITS VILMOS 25-ÉVES JUBILEUMÁRA

AJÁNLVA A SZEMÉLYZETE ÁLTAL

BUDAPEST

— 1897 —

AUGUSZTUS 27
TÁRA

HUSZONÖT ESZTENDŐ.

Huszonöt év, egy negyed évszázad a munkának szentelve.

Mily hosszú út, mily hosszú idő a legnehézebb, az életemésztő munka terén.

E szempontból kiindulva, megragadjuk az alkalmat, e ritka alkalmat, midőn szaktársunk Markovits Vilmos, huszonöt éves nyomdász-jubileumát ünnepli szoros baráti körben. Együtt érezve ünnepeljük mi is, mint szaktársat, mint princípálist, mint oly egyént, oly férfit, ki kiváló egyéni tulajdonságainál fogva, vas-szorgalommal, erős akarattal, önerejéből ért el oly magas poiczot, mit közüllünk igen kevesen, hogy méltán büszke fővel tekinthetünk reá, mint szaktársra, s mint princípálist, ki személyzetét valóságos családtagnak tekinti és gondoskodik róla.

Nem mulaszthatjuk el tehát, hogy mint szaktársai, mint alkalmazottai, mint tisztelői, szívünk érzelmeit ne tolmácsoljuk ezen a mai emlékezetes napon.

Az elismerésnek megnyilatkozása legyen ez, mint erkölcsi jutalom, mely a legszebb helyen tétetett le azon tiszteltreméltó egyénnek, ki nemes munkálkodása gyümölcseit élvezve, ugyszólván úttörő példával mutatja nekünk az utat a szép, a jó és nemes tett munkálkodásával.

Ily viszonyok között igazán a munka ünnepe, az emberiség lélekemelő mozzanata, midőn az ünnevelt elé léptünk és üdvözetünkkel elhalmozzuk, hogy a Mindenható még egy másik negyed-évszázadon át vezérelje utain, hogy másik 25 év után szeretett családjá körében 50 éves jubileumát époly erőben és jó egészségben ünnepelje mint a mait.

Vezérelje az ég áldása a jövő utain, koronázza siker lépteit kedves családjának örömére, Isten áldását kérve további működésére.

Éljen Markovits Vilmos főnök urunk!

Mi is üdvözljük szeretett jó apánkat 25 éves jubileuma alkalmából.

Kálmán,

Edith,

Alice,

Renée.

Minden jubileum ép oly édes, a milyen keserű. A legegyszerűbb évforduló nem más mint emlékeztetés a végre.

Minő érzés a férfuban, ha pályájának 25 éves tevékenységére visszapillant?

Nem lehet az tisztán édes, ha mindjárt a legfényesebb eredményt tünteti is fel, mert hiába — az idő elmúlt és többé vissza nem tér.

A mai jubileum azonban ez örömből csak kevés cseppet tartalmaz

Ünnepeltünk alig lépte át a férfikor hatá-

rát és ha már visszatekint is nehéz munkával töltött 25 évre — van még remény, hogy munkásságának gyümölcseit teljes mértékben élvezhesse

Adja az ég, hogy e reményünk egészében teljesüljön és 25 év után ismét kiadhassuk üdvözlő lapunkat főnökünk iránti nagyrabecsülésünk jeléül, szeretett családjának igaz örömére.

A »Markovits és Garai«-nyomda
correctora.

MARKOVITS VILMOS

ÉLETRAJZA.

SZÜLETETT BUDAPESTEN, 1859. JULIUS 6-án.

Egyszerű és szerény viszonyok között élő szülei ugyanoly egyszerűen nevelték. Az elemi iskola 4 osztályát és 1 gimnáziumi osztályt végezve saját kívánságára egy nyomdába jutott tanoncz gyanánt.

Fivéreinek egyike, ki Büchler Ditmár urat, az I. magyar egyesületi könyvnyomda főnökét ismerte, 1872-ben oda elhelyezte.

Más idők voltak azok, mint most. A tanonczoknak — főleg télen — már 5— $\frac{1}{2}$ óráig ott kellett lenni a nyomdában, hogy házi szolgáló hiányában azt rendbe hozzák. E rendbe hozás abban állt, hogy a két legifjabb tanoncz Markovits és akkori collegája és hosszú éveken át testi lelki barátja Brunner Ernő a nyomdát kinyitották, kisöpörték, befűtötték és körülbelül 30—35 szedő és idősebb tanonczból álló személyzet számára a petroleum-lámpákat karba helyezték. Ez a munka körülbelül másfél óráig tartott és ha egyik, vagy másik lámpa 7 óráig reggel rendszeren nem égett vagy az egész helyiség akkorra eléggé át nem melegedett, szólt az útlevegő a szedők, mint Köberling factorunk részéről, (fenti munka déli 1—2 óra között ismétlődött.)

Reggeli 7 óra után kezdődött a mindennapi hajsza, minthogy naphosszat correcturákkal szaladgáltak, kocsiszámra expediáltak a nyomtatványokat és kocsiszámra cipelték haza a papírfajtákat. Így ment ez egy álló évig kimélet nélkül, ugyannyira, hogy egyszer télvíz idején, mikor ismét egy embertelen nehéz nyomtatvány-fuvarral a Pesti biztosító-intézethez indultak, a Bálvány-utczában a nagy hóban elakadtak, mely alkalommal Toldy az akkori pesti főügyész a tanonczok és főnökük neve után tudakozódott.

Hogy ebből mi lett, nem tudni, de rövid időre rá a főnök egy házi szolgát szerződtetett és a nehezebb munkákat ez végezte.

Igy mult el egy év és Markovits Andreazzi Ferencz ur szekrénye mellé lett beosztva.

Andreazzi akkor a még ma is fennálló «Vasuti- és Közlekedési Közlöny» készítette hetenként kétszer, de nem tett egyebet, mint azt szerdán és szombaton 12—16 nagy negyedrést oldalra tördelte, a tanonczok pedig szedték erősen, gyakran esti 10—11 óráig, hogy a lap a kitűzött időre — külön órák fizetése nélkül — akkori tulajdonosának Tettau Miksának szállítható legyen.

Ha ilyenkor egyik vagy másik fiúnak itt-ott eszébe jutott főnöküktől *kapupénzt* (kapupénzt mondom, nem vacsorapénzt) kérni, rendszeren így válaszolt: «Várj csak egy kissé, csak a kötelet hozom.»

Két év mult el így. Markovits és Brunner mindig szorgalmasan és sokat szedtek. Később ugyancsak Tettau urnak egy lapját szedték — a Bpesti Közlöny kivonatát — német nyelven 8—12 oldal petit, mely 3-szor hetenként volt szállítandó, mi semmi esetre sem mondható csekély munkának.

Majd mindketten az «Accidenz»-helyre jutottak és ott hirdetést szedni csak fölületesen tanultak, de táblázatokot legtöbbszörre biztosító intézeteknek és vasutaknak valamint menetrendeket igen alaposan. Accidenz-et kevésbé, mert részben nem igen fordult elő, másrészt az e fajta szedés az akkori viszonyokhoz képest még cse-csemő korában volt

Végre 1876-ban vége lett a tanuló-éveknek és Markovits felszabadult. Időközben a nyomda, hol tanult, hanyatlásnak indult, mert főnökük nem akart az árral uszni. Ez azon időszak, melyben az első »Amerikai« sajtók, még elvéve ugyan, felmerültek és ép oly fontos mint tartós és még ma is érezhető fordulatot okoztak a könyvnyomtatás terén.

Ezen időtáiban Büchler ur Andreazzi ural a Büchler ur által annyira gyűlölt külön-órák miatt összetűzött, minek folytán Andreazzi elhagyta helyét és Markovits vette át a Vasuti és Közlekedési Közlöny előállítását, de már nem 4 erős, hanem 2 gyenge tanonczzal. Itt tanulta csak meg, mi a munka; most kellett csak szednie és sokat szednie, hogy idejében kész legyen, mert Büchler a legnagyobb uszásnál (munka-halmaz) nem adott segítséget.

Rövid idő után, midőn a bért keveselte, a munkát sokalta, elha yta helyét és megtalálta azt a Franklin-társulat nyomdájában, hol körülbelül 1 évig dolgozott. Itt ismerkedett meg Schmalbacher ural Münchenből, minek következménye az volt, hogy 1877 tavaszán felmondta kondícióját és Németországba ment. Kilencz havi vándorlás után (Ausztriában, Bajorországban, Würtembergben, Szászországban, Poroszországban stb.) ismét Bajorországba került, hol Geisenfeldben Meindl Antal ur nyomdájában kapott munkát. Itt jó sora volt, mert itt kevés munka és egy mezővároshoz képest sok bér (24 márka) volt; csak egy volt itt kényelmetlen, hogy nem volt szabad dohányozni.

De hát itt nem is maradhatott sokáig, mert 2—3 hét után szeretett apjának aggasztó betegsége haza szőlította, mely szülői értesítésnek azonnal engedelmesskedett és a legrövidebb úton Budapestre tért vissza.

Ez időben 1878-ban itt kevés munka volt és hogy idejét hiába ne töltse, a pesti izr. hitközség irodájába ment gyakornoknak, de e helyét, mivel az ülő foglalkozást nem bírta megszokni, csakhamar odahagyta.

Erre ismét Büchler urhoz ment és két heti lapot vett át, köztük a még ma is fennálló »Sonntags-Revue«. De csak rövid ideig maradt itt, mert a Franklin nyomdában kapott állást, a honnan körülbelül 8 hónap után 22—24 collegával együtt munka-hiány miatt elbocsátott. Ezután Wilkens F. C. és fia céghez lépett be, az akkor Rautmann kiadásában megje-

lent, Pokorny szerkesztette francia-, magyar- és magyar-francia szótár munkájához került, néhány hónap mulva pedig ugyanazon üzletbe Goldschmidt A. (Kőbánya) mellett vice-metteur lett ugyancsak a Rautmann kiadásában megjelent Magyar Lexikonnál, hol 3—4 havi megszakítással több mint 3 évig volt condícióban.

E megszakítást egy az üzletükben kitört részleges strike okozta, mely alkalommal több collégájával kilépett.*) Ekkor azonban még apjának befolyása alatt állott, ki épenséggel nem engedte, hogy a strike-ben részt vegyen, ő pedig collégáival a »szent ügy«-ért föltétlenül kitűdeni akart. Komáromba ment condícióba, hol egész télen át maradt, míg szüleinek egy sokat mondó levele haza nem hívta. Sokat mondó anyiban, hogy egy sorozásra szóló meghívó volt hozzá mellékelve.

Azonnal irt Goldschmidt barátjának és meg is kapta régi állását mint vice-metteur; hol azután még körülbelül egy évig dolgozott. Ekkor anyja elhaltával 1881-ben apja kívánságára kilépett és a gabona-üzletnek szentelte magát.

Érdekes mozzanat ünnepeltünk szedőkorából, hogy minden condíciójában Brunner tanonc- és iskolatársával együtt volt; és pedig a Büchler, Franklin, Wilckens nyomdáiban sőt Komáromban is, hova Bécsből szőlította maga mellé, mely helyet együtt hagyták el olyformán, hogy Markovits Bpestre, Brunner Bécsbe ment vissza. Midőn a könyvnyomda-ipart elhagyta a két jó barát egy semmis, de *akkor* nekik fontosnak tetsző okból, meghasonlottak és azóta nem is igen látták egymást.

A gabona-üzletben szerencsés 3 évet töltött; meglehetősen nehéz munkája, de jó keresete is volt.

1884. február havában ismerkedett meg szeretett nejével és életelvéhez hiven — »gyors elhatározással» néhány nap mulva meg is kérte kezét. Apósára ugylátszik, de csak apósára jó benyomást tett, mert

*) Collégiális kötelességét teljesítette ezáltal.

néhány kérdés után oda is adta leányát és 1884 április hóban már meg is esküdtek.

Röviddel házasságuk után a gabona-üzletben oly korszak állott be, mely alatt a legnagyobb tökepénzesek is hajótörést szenvedtek, néhány nagy ház teljesen tönkre ment, köztük szerencsére Markovits ur főnöke is, mire «gyors elhatározással» követte a régi közmondást: «Sutor ne ultra crepidam», összeszedte pár garasát és üzletet alapított 1884. aug. havában.

Az 1884-ik év ünnepeltünk életében igazán korszakalkotó volt. Ekkor nősül, ekkor nyit üzletet. De ez évben nagy megpróbáltatások is vártak reá. Daczára hogy megtelepítése előtt mindentűnzen ígérték neki a munkát, az üzlet megnyitása után semmi megrendelés sem érkezett és csakhamar tönkre is ment volna, ha 3 lényeges munkatársa nem akad. Főmunkatársa szeretett neje, ki nem csak takarékos háztartásával, de főleg kitartó munkaszeretetével támogatta (dolgozott reggeli 8 órától esti 10 óráig, ünnep- mint köznapokon) és szakadatlanul biztatta. Nem kevésbé segédkeztek neki boldogult ipa, valamint sógora Weil, kik minden viszonyok között tettel és szóval segítségére valának.

Ami ünnepeltünk életmódját illeti, üzletében 7-től 7-ig nyomdász, ügynök, házi szolga, pénzbeszedő stb. volt, este 7—10-ig fölrámolt, adjusztált és ez így ment egy álló évig, a mikor azután sógora segítségével még egy »Amerikai«-t vehetett, nyomdászt tarthatott — szedője volt kezdettől fogva — sőt tanonczot is fogadott, egy szóval, dolga jobbra fordult.

Igy folytak a dolgok 1888-ig. Az üzlet lépésről-lépésre a munka arányában növekedett, nagyobb munkákat is elfogadott mindig, de tovább adta azokat és megelégedett csekély haszonnal. 1889-ben találkozik Garai urral, kit már régóta ismer. E találkozás az üzlet nagy forduló-

pontját képezi. Garai ur elbeszéli Markovits urnak, hogy Amerikába készüli, hogy magának hatáskört teremtsen. Markovits ki Garait tisztességes embernek ismerte, ajánlatot tesz neki, hogy dolgozzék nála 6 havi próba-időre, mit Garai elfogadott és 6 hó után »csendes társa« lett az üzletnek, tőkebetét nélkül. Ettől fogva ketten dolgoztak egyesült erővel és igazán sikerrel.

1891-ben Garai rendes czégtárs óhajtván lenni, Markovits gyors elhatározással engedett e jogos kívánságnak, annyival inkább, mert Garai nemcsak jó társnak, becsületes és igaz jellemnek bizonyult eddig is, hanem egy időben, midőn Markovitsra, illetve szeretett nejére kínos órák nehezettek, a család hűséges barátjának mutatkozott.

* * *

»Üzletünk, mely ma 13 év óta áll fenn és kezdettől fogva realis alapon nyugszik, Garai barátunkban ugyancsak realis támaszt talált és ha nem is haladunk óriási lépésekkel előre, de nem is maradunk vissza.

Még csak egyet szeretnék felemlíteni és ez üzletünk belügye.

Munkásságom kezdetétől mindig arra törekedtem, hogy munkatársaim nálam, később nálunk jó helyzetben legyenek és merem állítani, hogy e törekvésem eddigelé cserbe nem hagyott, minek igazolásául állithatom, hogy munkásaink mindig sokáig és szívesen voltak nálunk, hogy mai személyzetünk tulnyomó része — csekély mindnyájunkra kellemetlenül hatott megszakítással (1895. nov. 25 egész decz. 14.) — 2—8 éve van conditióban.

Végül legőszintébb óhajomat fejezem ki, midőn azt kívánom, hogy a Mindenható engedje, hogy mindannyian, kik ma együtt vagyunk és röviddel ezelőtt együtt voltunk, még sok ily vagy ehhez hasonló évfordulót ünnepeljünk teljes egészségben és vidám hangulatban.«

Jubel-Hymne

unseren geehrten Chef

Herrn Wilhelm Markovits

zu seinem 25 jährigen Berufs-Jubiläum.

Laßt Collegen Press' und Lettern
In der Offizin heut ruh'n,
Laßt ab zu dieser Festes-Stunde
Von Euer täglich Schaffen, Euer Thun.

Wir wollen jetzt im frohen Chorus
Dem Manne unser Liedchen weih'n,
Deß emsig Wirken, deß rüstig Schaffen,
Segen bringt in unsere Reih'n.

Heil Dir! zu Deiner Jubelstunde,
Dir, der kräftig unser Banner schwingt,
Zu Gutenberg's Ehr' und Würde,
Uns're Kunst stets neu verjüngt.

Heil Dir! der Du in Sturmes-Tage
Voll Weisheit uns're Schritte lenkt,
Und in dem Kampf ums liebe Dasein
Für uns sorgt und für uns denkt.

Heil Dir! im Kreise Deiner Lieben,
Von denen Du geschätzt, geehrt,
Wo all' Dein Sorgen, all' Dein Denken
Als edles Beispiel, nachahmenswerth.

Wirke, schaffe rüstig weiter,
Dein Muth, er werde nie erschlaft,
Das gut' Geschick bleib Dir gezogen
Und schütze Deine Willenskraft.

Die Silber-Glorie, die Dich umstrahlet,
Sie möge glänzen, wie die Sonne rein,
Auf das nach 25 Jahre
Guld'n werd' ihr Widerschein.

Nun Kollegen tritt' im Kreise,
Stimm'et an zum Jubel noch,
Unser'n Chef, es sei gewidmet
Ein herzlich, innig, dreimal Hoch!

m. pj.

Erklärung.

Es liebt die Welt
das Strahlende zu schwärzen.

Um allen umlaufenden Gerüchten die Spitze zu bieten, erkläre ich hiemit öffentlich, daß ich durch längeres Beisammensein mit Herrn Wilhelm Markovits durchaus nicht meinen gesunden Menschenverstand eingebüßt habe und beruhen alle gegentheilige Ansichten nur auf einem bedauerlichen Irrthum.

Gleichzeitig ergreife ich freudigst die Gelegenheit, obigen Herrn Cumpán anlässlich seiner 25jährigen Thätigkeit als Buchdrucker zu beglückwünschen und wünsche ich ihm aufrichtig weitere **25** — Jahre segensreicher Wirkung zur Freude seiner Familie und seines treuen Freundes

Josef Garai.

Noch viele fünfundsanzig — Jahr,
Wünsch ich den liebsten Jubilar.

M. G.

Variation.

Wenn Du auch am Kopf hast keine
Haar,

Bist Du doch ein lieber Jubilar.

Einerl.

Frage: Warum setzen nicht die Herren
Seher — deren Beruf es doch wäre —
statt des Hilfspersonals aus?

Oder glauben diese bevorzugte Herren,
daß sie in Folge des ewigen Stehens zur
Ständigkeit berufen sind? U. U. w. g.

Socialist

Schöneinlegerin.

Reminiscenzen.

Als der Redakteur St . . . dieser Tage
das festlich dekorirte Comptoir erblickte,
wandte er sich an H. M . . . mit der
Frage:

„Nun was haben denn Sie heute?“

Den „Dalles“ erwiderte jener gelassen.

Einen zweiten Redakteur ging es noch
viel besser, derselbe frug eines Tages
H. M . . ., welcher im Comptoir gefessen,

„Sagen Sie mir, wie geht man hier
hinaus?“

„Sehr einfach, ich z. B. gehe so hinaus“
machte einige Schritte nach vorwärts und
ließ den verdunst dreinblickenden Redak-
teur stehen.

Das Schicksal eines Setzers.

Ein Vater von 5 Kinder
Und eine kränkliche Frau —
Hat Sorgen nicht minder,
Und wird doch dabei nicht grau.
Trotz seiner jungen Jahre
Hat er keine Haare,
Und lebt ohne Sorgen,
Weil man ihm nicht will borgen.
Muß zahlen theure Wohnung,
Da gibts keine Schonung,
Der Sins ist ihm sehr groß,
Drum ist er schon haarlos.

Menu.

Fisch, aufgesetzt.

Geselchtes á la Markovits.

Kleine Auflage
mit rothe Rub(rifen) garniert.

Zungen, ausgezogen.

H . . . kindl.

a Haring á la Garai.

Sami

Scholet-Setzerjung.